

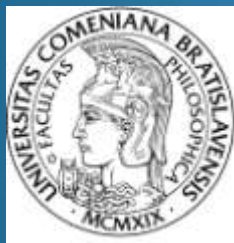
Informačné správanie doktorandov a ekologické informačné interakcie

Jela Steinerová

Comenius University Bratislava

steinerova@phil.uniba.sk

Konferencia Inforum, 21.5.-22.5. 2013

Štruktúra

- Kontext – doktorandi a výskumy informačného správania
- Vlastný výskum – ciele a prvé výsledky výskumu
- Modelovanie informačných interakcií
- Hodnotovo orientované projektovanie systémov a služieb
- Model informačných interakcií doktoranda
- Návrh komunitného portálu
- Záver

Kontext

- Informačné interakcie:

Vzájomné pôsobenie človeka a
informačného prostredia

Prejavy: informačné správanie,
informačné stratégie, vyhľadávanie
informácií, informačné systémy

Doktorandi

- Začínajúci experti, základ intelektuálnej elity univerzít
- Aktivity a informačné aktivity: expertíza, vedecká tvorivosť, výučba, odborná komunikácia so školiteľmi, odborníkmi
- Výskumy v informačnej vede: Vakkari and Pennanen (2001), Drachen et al. (2011), Steinerová a kol. (2007), George et al. (2006), Jamali and Nicholas (2006), Vezzosi (2009) ai.

Výskum informačných interakcií doktorandov

Ciele:

- Identifikovať informačné potreby a informačné správanie doktorandov
- Modelovanie interakcií doktorandov
- Navrhnuť riešenia

Koncepcia

 výskumné správanie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ výber témy ▪ plánovanie výskumného procesu
 informačné správanie pri využívaní informácií	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informačné stratégie, postupy ▪ náhodné získavanie informácií
 získavanie a vyhľadávanie informácií	<ul style="list-style-type: none"> ▪ typy zdrojov ▪ informačný horizont
 organizovanie informácií	<ul style="list-style-type: none"> ▪ triedenie zdrojov ▪ nástroje triedenia
 sociálne médiá	<ul style="list-style-type: none"> ▪ využívanie ▪ prínos
 informačné správanie pri tvorbe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ publikovanie ▪ typ zdroja; výber časopisu, vydavateľstva, formy

Metodológia výskumu

- Pološtruktúrované rozhovory
- Kvalitatívny výskum
  - *(28 otázok), primer. dĺžka: 1 hod., vek: 26,8*
- Výber respondentov: 15 doktorandov
- - rôzne odbory – odlišnosti v aktivitách
  - *Informačné horizonty*

Prehľad respondentov

Č.	vek	odbor	pohlavie	Typ výskumu
1	24	Knižnično-informačné štúdiá	Z	Teoretický, empirický
2	25	Knižnično-informačné štúdiá	Z	Empirický
3	27	Sociálna psychológia	M	Empirický, kvalitatívny
4	33	Japonológia	M	Teoretický, interpretácia
5	26	Molekulárna biológia	Z	Laboratórne pokusy
6	26	Programové systémy v SW inžinierstve	M	Programovanie
7	26	Programové systémy v SW inžinierstve	M	Teoretický, modelovanie, programovanie, experiment
8	27	Umelá inteligencia	M	Simulácia
9	27	Systematická filozofia	M	Teoretický
10	26	Enviromentálne plánovanie a manažment	M	Teoretický, empirický, modelovanie
11	24	Obchodný a marketingový manažment	Z	Teoretický, výskum v teréne,
12	29	Farmaceutická chémia	M	teoretický, laboratórne pokusy
13	26	Vodohospodárske inžinierstvo	Z	Empirický, modelovanie
14	26	Právo	M	Teoretický, empirický
15	28	Matematika	Z	Teoretický, programovanie

Výsledky predbežných analýz

- Typy výskumných úloh
- Kombinácia teoretického a empirického výskumu
- Simulácie a modelovanie, laboratórne experimenty
- Teoretický výskum a interpretácie (humanitné vedy)

Faktory: výber témy, podnety

Výber témy

- Záujem o tému
- Osobný vzťah
- Úloha prostredia
- Predchádzajúce štúdium
- Úloha školiteľa
- Vybavenosť pracoviska
- Aktuálnosť témy

Podnety

- Zvedavosť
- Získať nové informácie
- Overovanie informácií
- Riešenie problému
- Overovanie pravdivosti
- Spresňovanie témy

Informačné interakcie - stratégie

Prezeranie
internet

Kľúčové slová,
citačné
reťazenie

Google
Google Scholar

Knižnice
Digitálne
knížnice

El. databázy
vedeckých
dokumentov

Médiá
Portály
Wiki
blogy

Blogy, konzultácie,
diiskusie

Náhodné a neformálne získavanie informácií

Sociálne médiá

Nevyužívajú /pasívne využívanie
(8)

Čítanie
Zdieľanie
Dotazníky

Prínos:
diskusné fóra
blogy
wiki

Súkromná a
osobná
komunikácia

Pocity

pozitívne

- **Radosť, šťastie, úľava, sebavedomie**
- **Nájdanie informácií, riešenie problému**

negatívne

- **Hnev, frustrácia, rezignácia, sklamanie**
- **Nedostupnosť informácií, prekážky, nedostatok času**

Vplyv akademickej komunity

Školitelia,
experti v
zahraníčí,
spolužiaci

Komunikácia s kolegami

Spresňova
nie
pojmov

Navigácia, inšpirácia

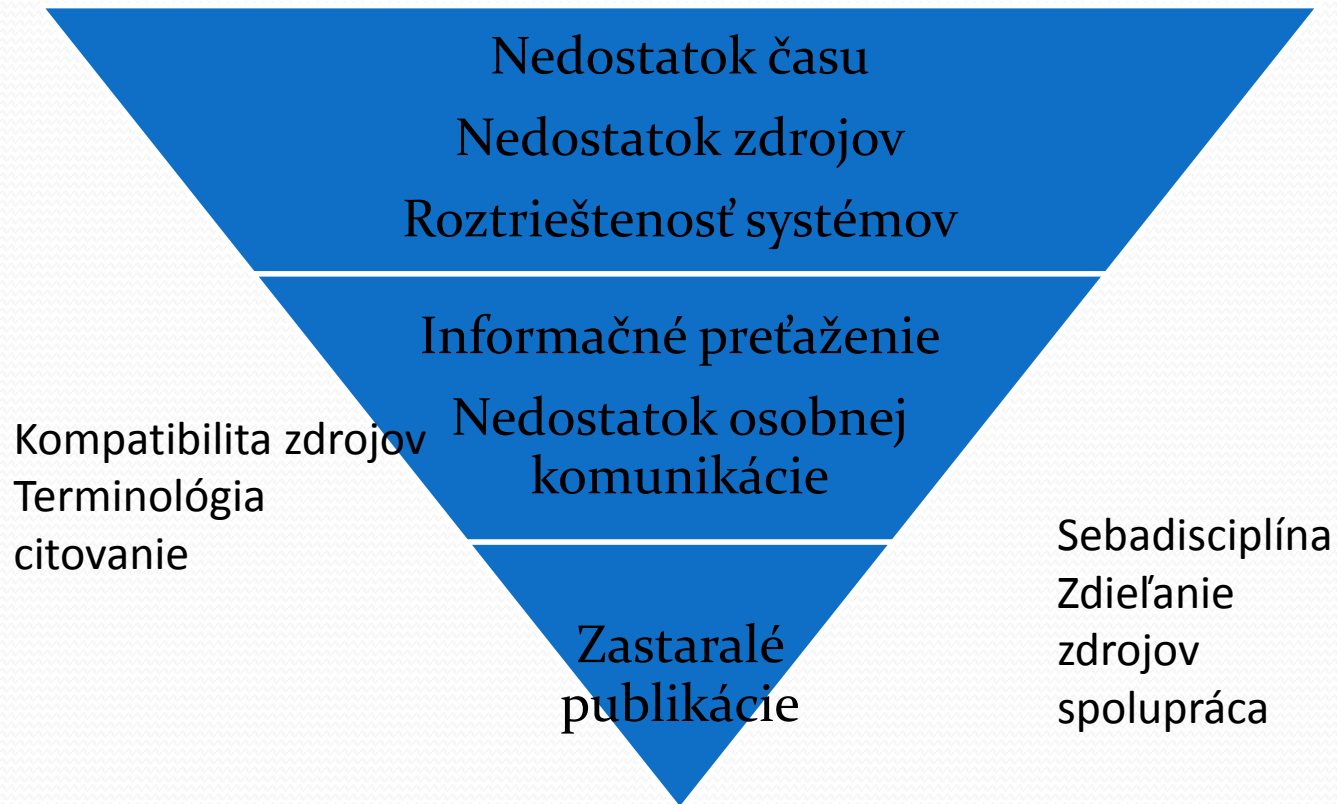
Kurzy
informač.
gramotnos
ti
webstránky

Sloboda vedeckého bádania

System
hodnote
nia publ.

Príliš
veľký
vplyv

Prekážky

Návrhy na podporu

Písanie práce
Citácie
Informačná
gramotnosť

Využívanie
elektronických
zdrojov

Spolupráca s
kolegami
učenie

Zdieľanie zdrojov,
výsledkov, stratégií

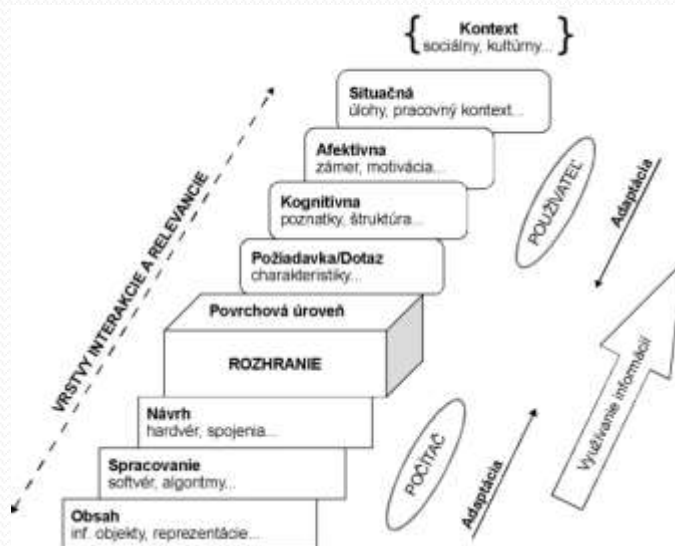
E-learning
Repozitáre
Integrácia systémov

Ekologické informačné interakcie

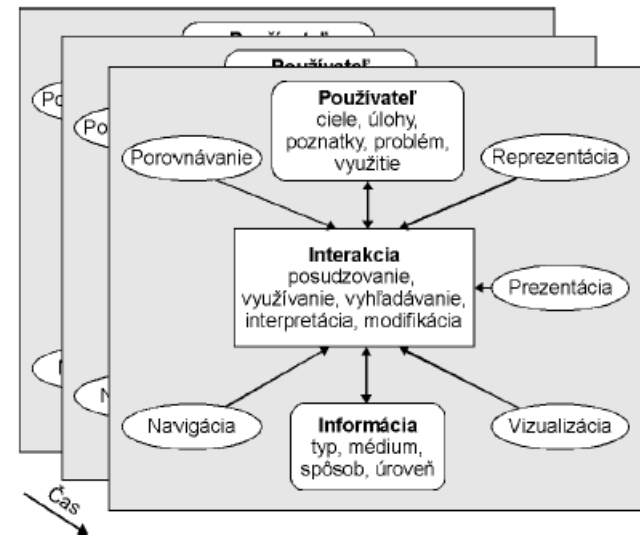
- Racionalizácia informačných interakcií s podporou informačných technológií
- Adaptácie: doktorandi – prostredie – využívanie elektronických zdrojov, systémov, služieb
- Kultivácia informačného prostredia: rozdiely medzi disciplínami
- Známe modely v informačnej vede: Saracevic, Belkin, Ellis, Fidel

Modely Saracevica a Belkina

Saracevic

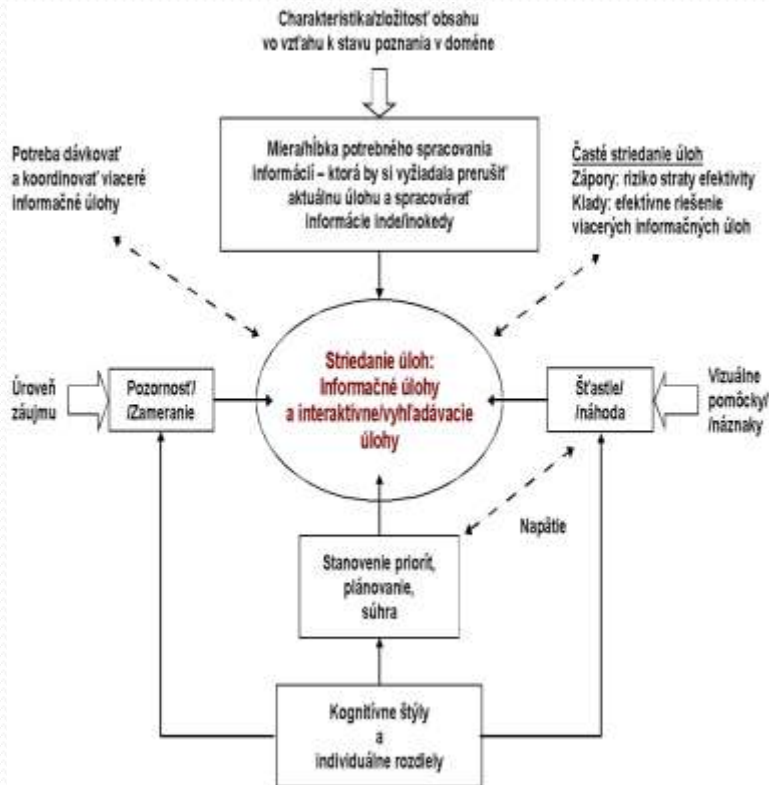
Belkin

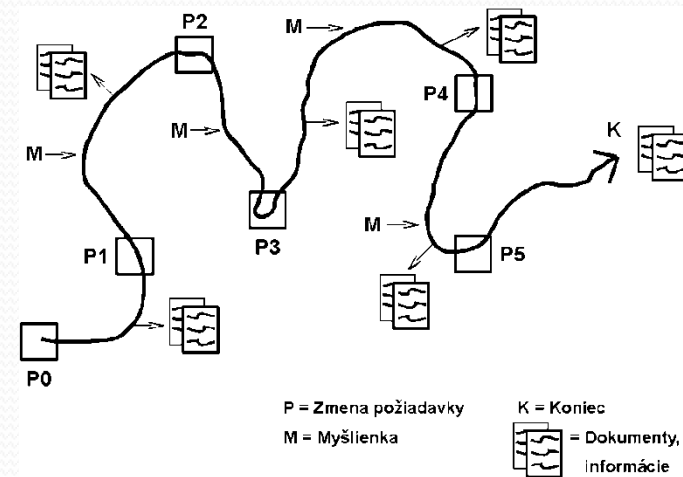
Obr. 1.8 Epizodický model N. Belkina (podľa Belkin 1996)

Modely interakcií

Spinková

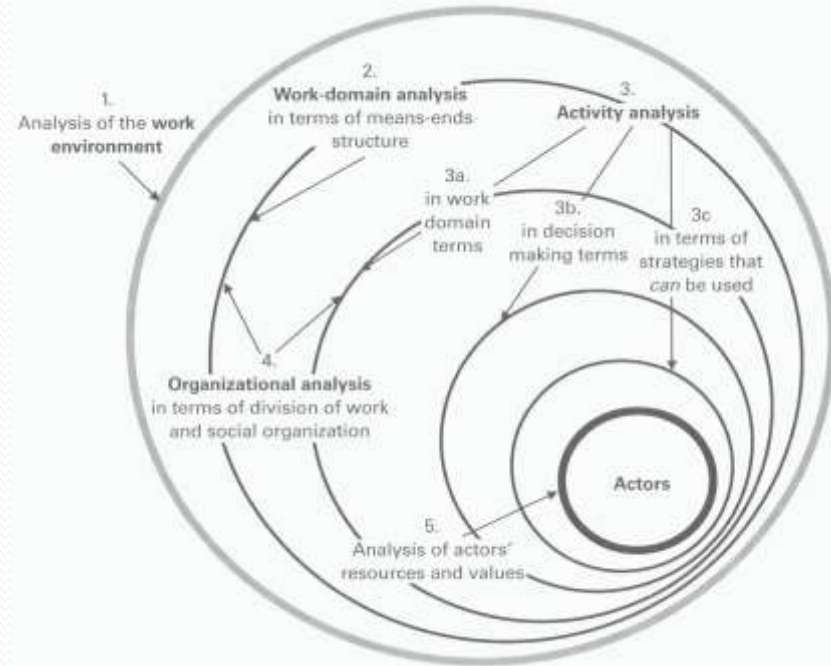
Batesová

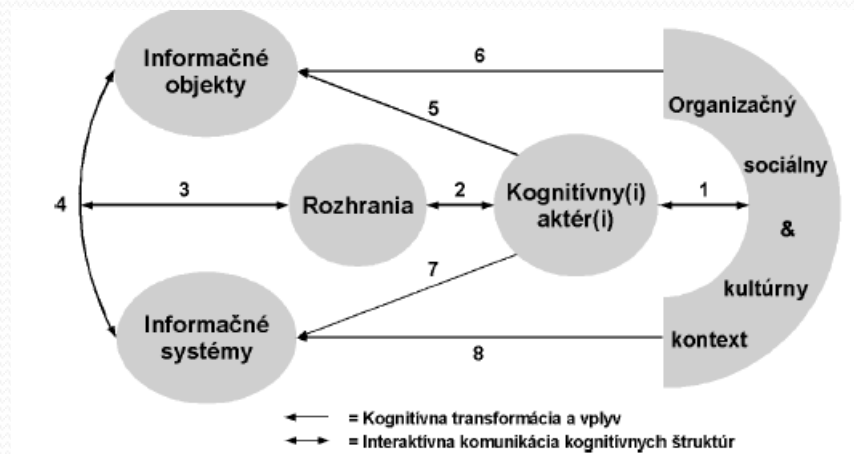
Kognitívna analýza práce

Fidel

- Informačné postupy v doménach
  - Kontexty: hodnoty a renomované zdroje
  - Kolaborácia
  - Pracovná doména
  - Pracovné aktivity

Model Ingwersena, Järvelina

Obr. 1.6 Interaktívne vyhľadávanie informácií (podľa Ingwersen, Järvelin 2005)

Model informačnej ekológie aip

Sémantické filtre

Sémantický rozmer

Tagovanie, folksonómie
Pojmové mapovanie

Kontextové vyhľadávanie

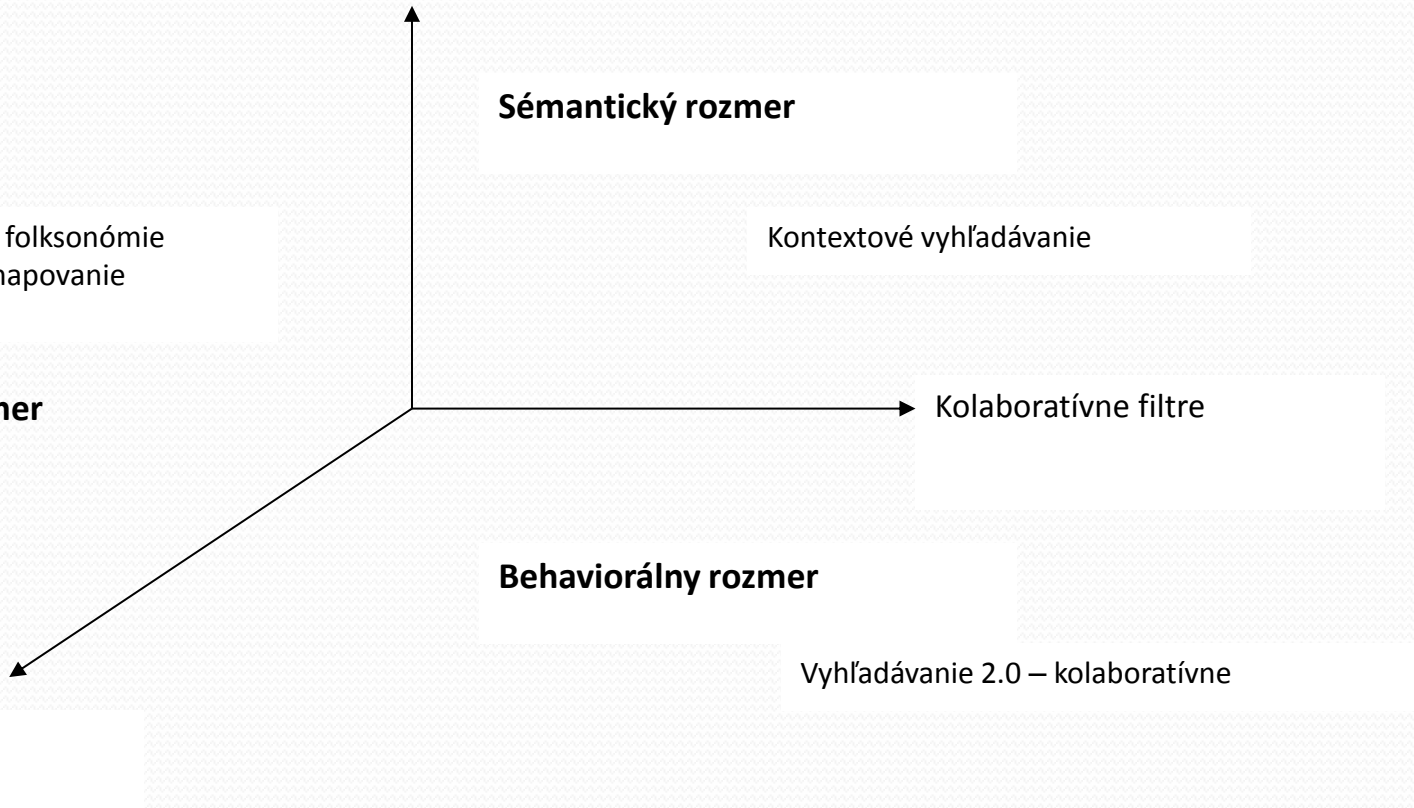
Vizuálny rozmer

Kolaboratívne filtre

Behaviorálny rozmer

Vyhľadávanie 2.0 – kolaboratívne

Vizuálne filtre

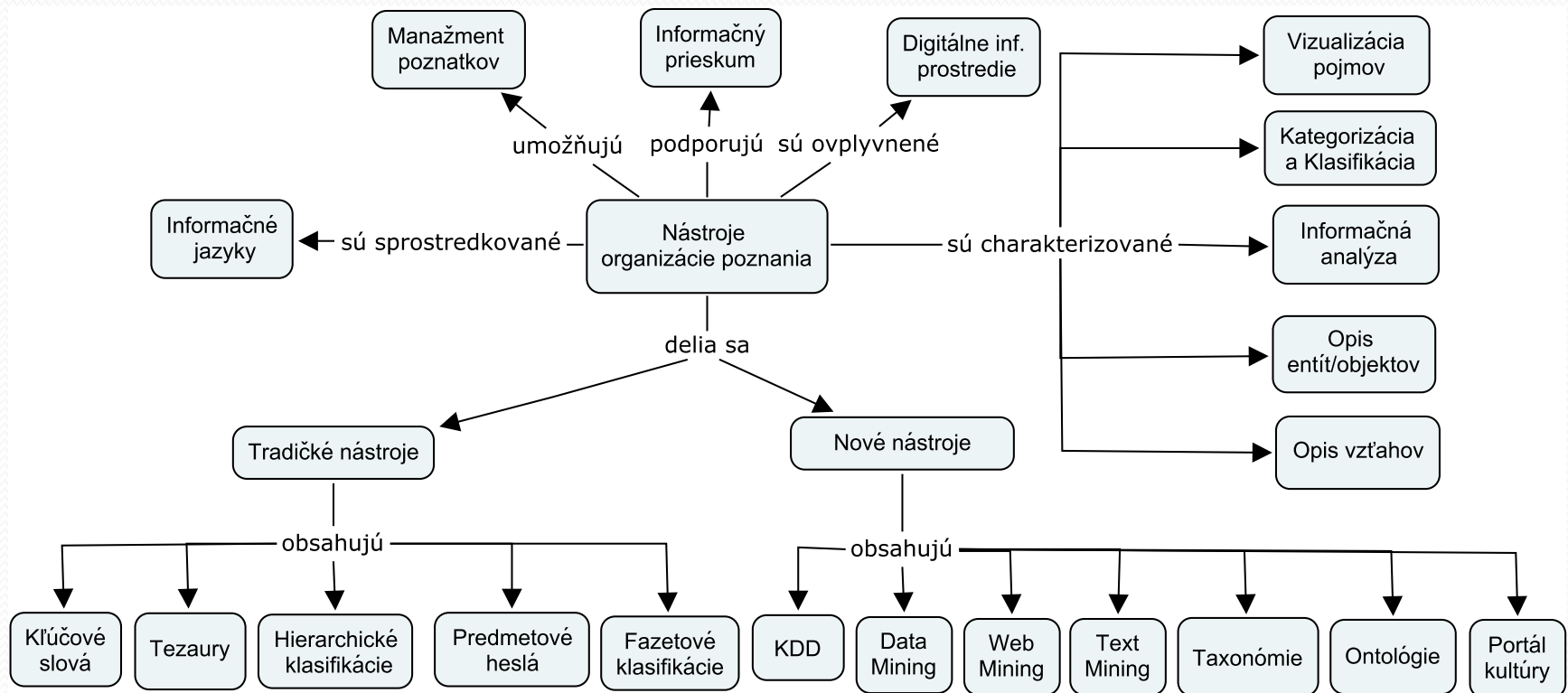

Komunitné modely a služby pre doktorandov

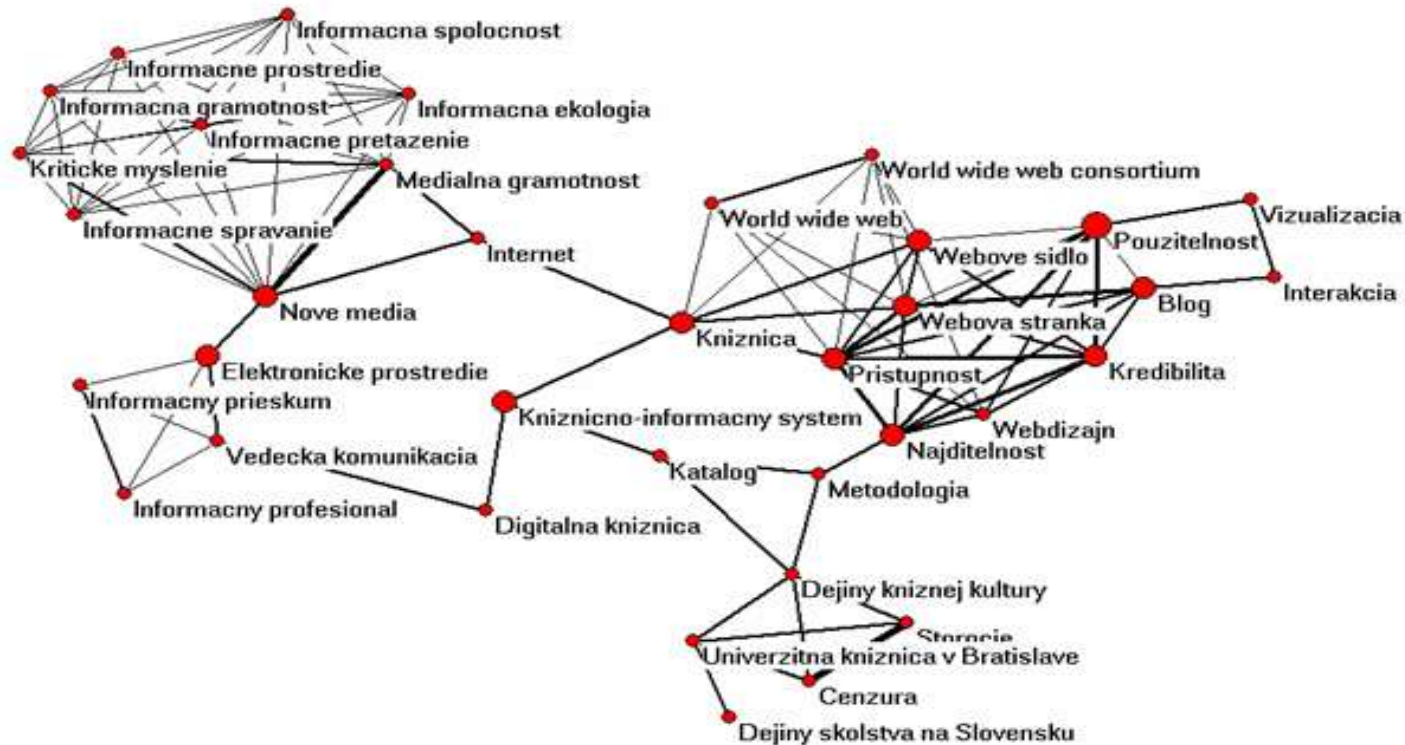
- Spoločné hodnoty
- Kolaborácia, komunikácia
- Metodologická spolupráca
- Terminológia
- Spoločné nástroje organizácie poznania

Príklady – pojmové mapy

Príklady – tematická mapa

Ekologické informačné interakcie

- Podpora stratégií:
  - Analytická (explicitné kritériá)
  - Empirická (predchádzajúca skúsenosť, pravidlá)
  - Stratégia známeho miesta (návrat na sídlo)
  - Stratégia podobnosti (príklad)
  - Stratégia prezerania (intuitívne monitorovanie)
- Spoločné kognitívne atribúty doktorandov
  - Výskum výučba
  - Atribúty akademického prostredia (sociálne, kultúrne)
  - Ekológia: harmonizácia človeka a informačného prostredia

Informačne potreby a aktivity doktorandov

Spoločné:

- Objavovanie nových poznatkov
- Analytické myslenie
- Metodologická gramotnosť (formulácia problému, riadenie výskumného projektu, interpretácia a syntéza)
- Etika výskumu

Odlišnosti:

- Humanitné vedy. Interpretácie, individuálny prístup (prezeranie, autorské filtrovanie)
- Sociálne vedy: pochopenie správania (analýzy, modelovanie)
- Prírodné a lekárske vedy (analýzy, merania, interpretácie, laboratórne experimenty)
- Technické vedy: simulácia, experiment, vývoj

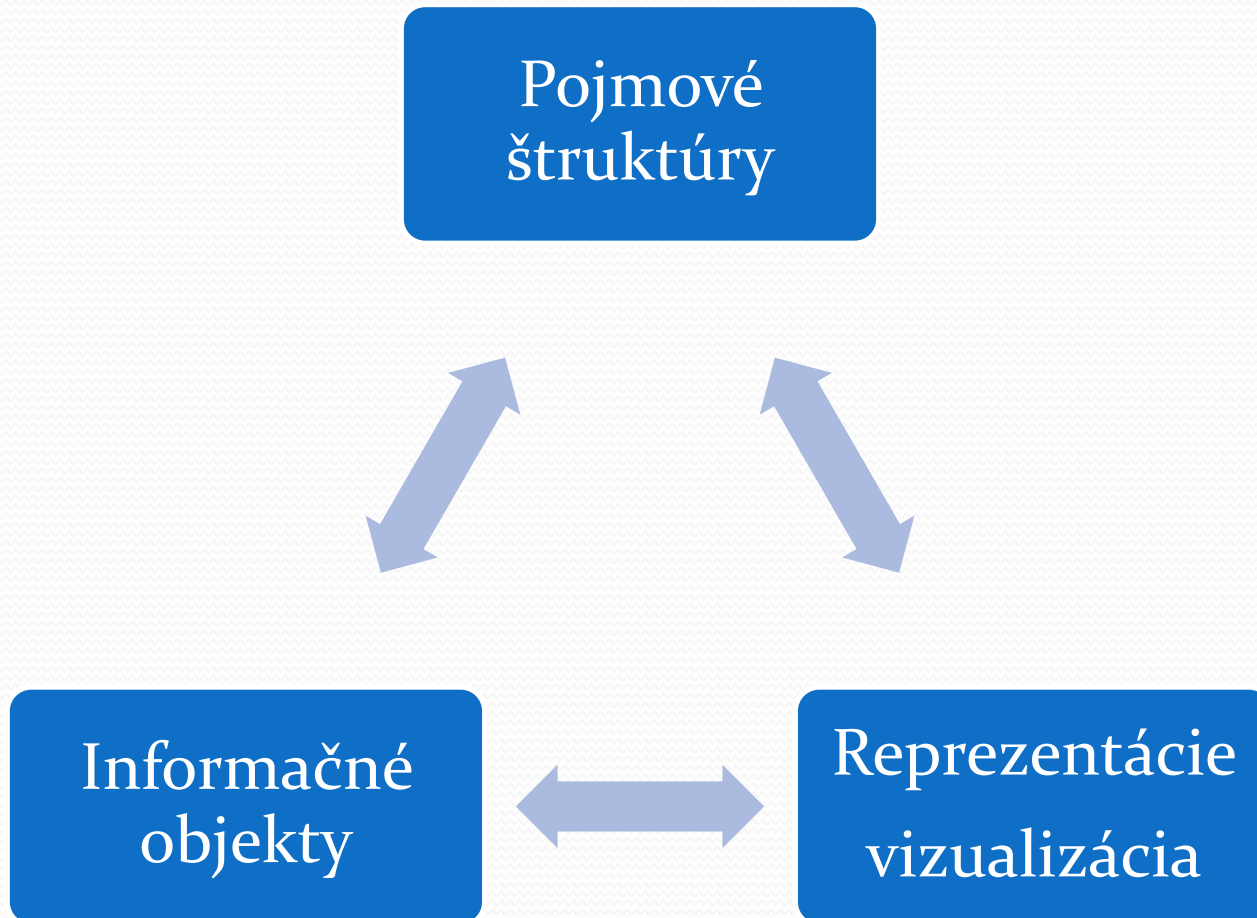
Princípy ekologických interakcií

hodnoty

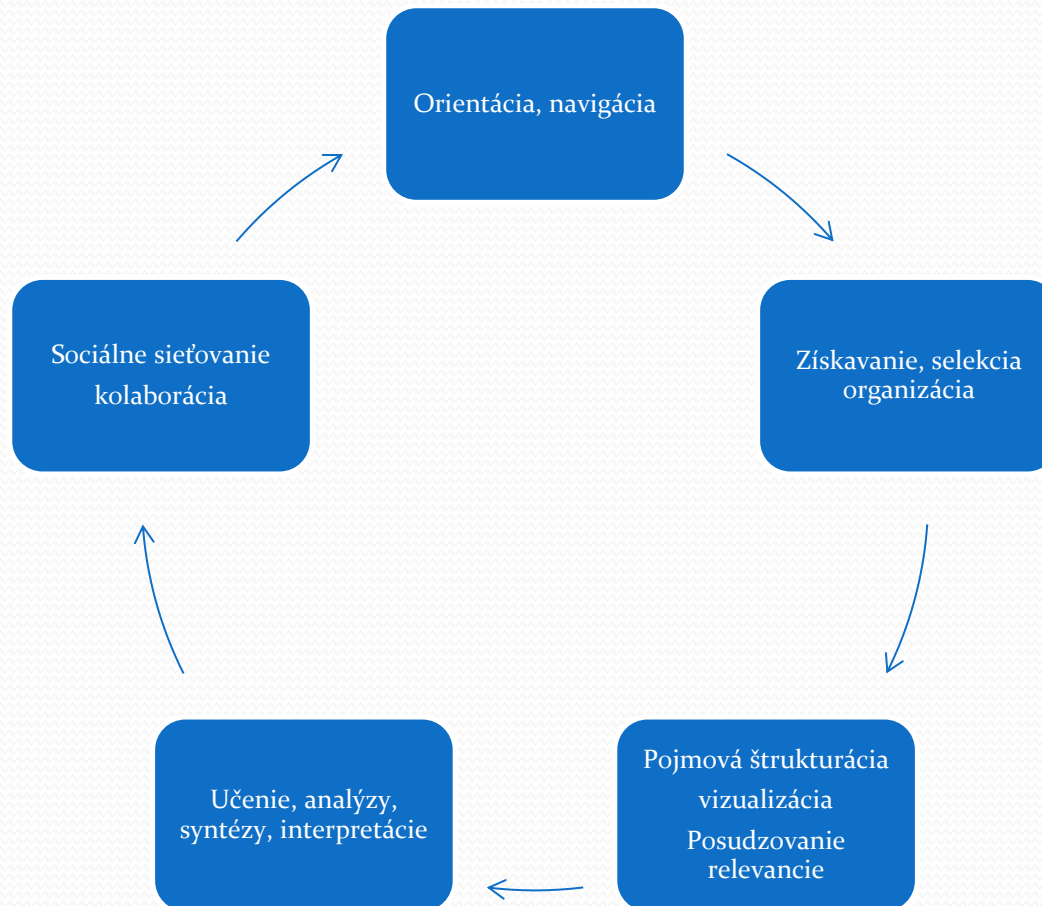
komunita

Nástroje v
kontextoch

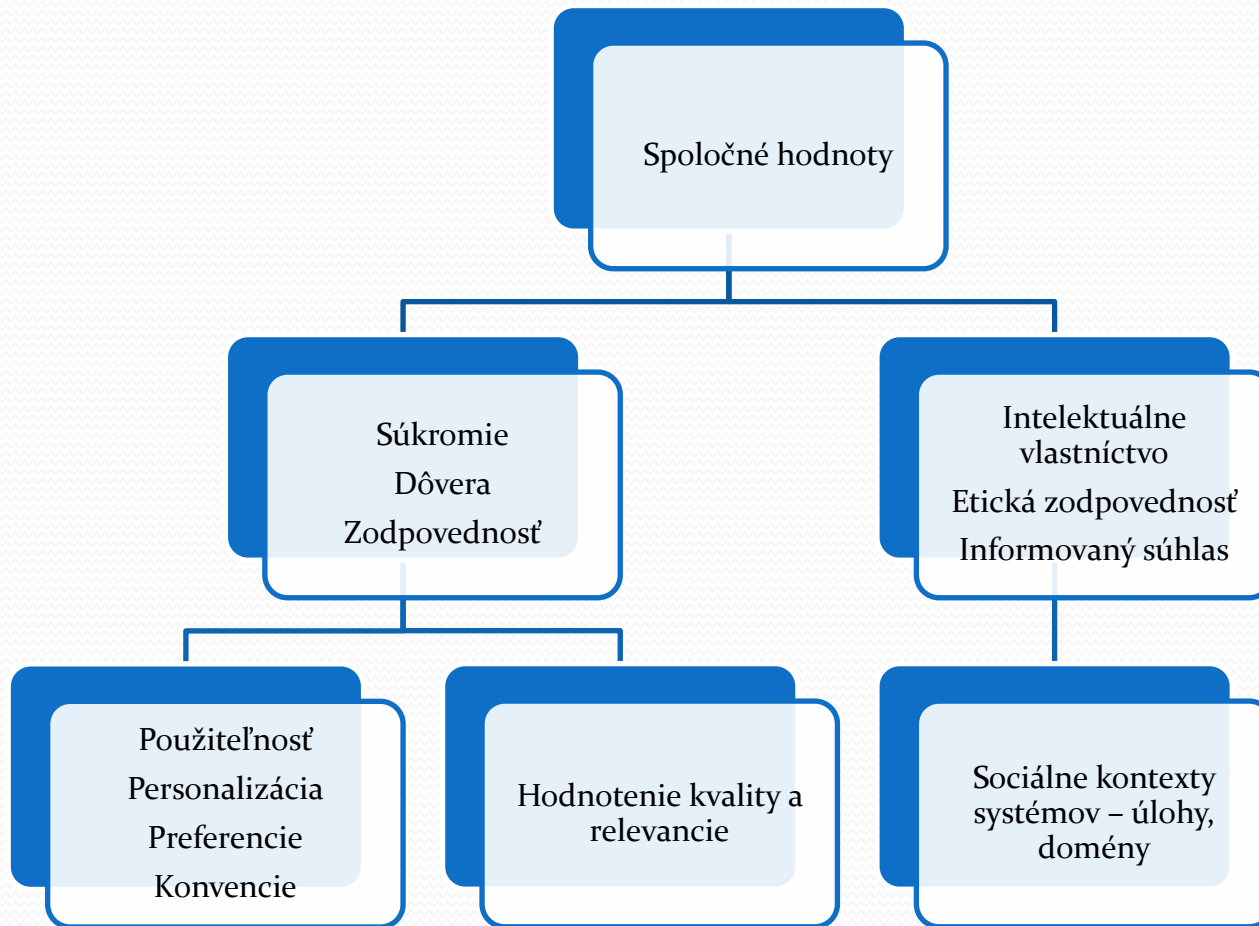
Modelovanie informačných interakcií doktorandov

Modelovanie informačných interakcií doktorandov

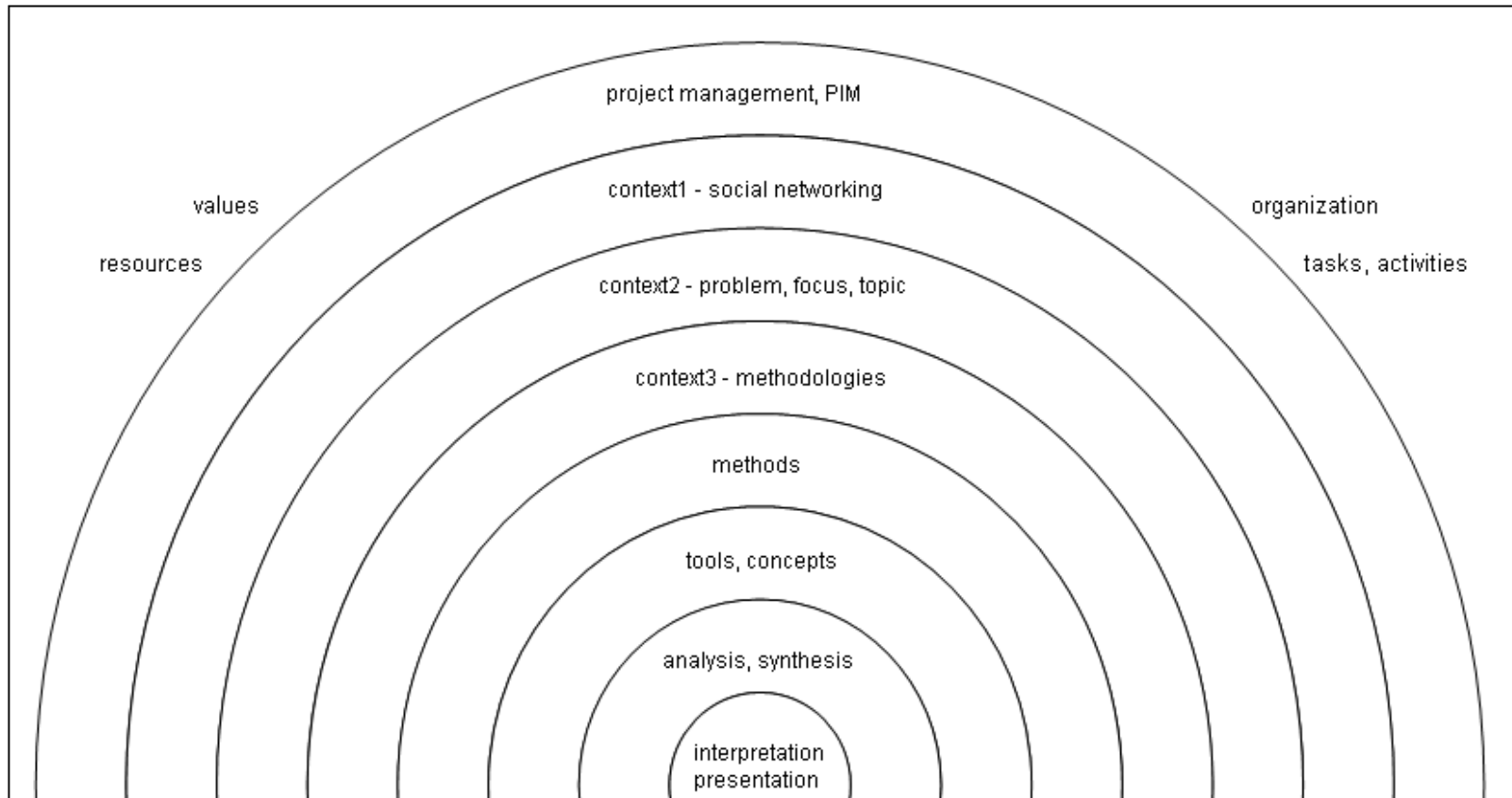

Hodnotovo orientované navrhovanie komunitného portálu

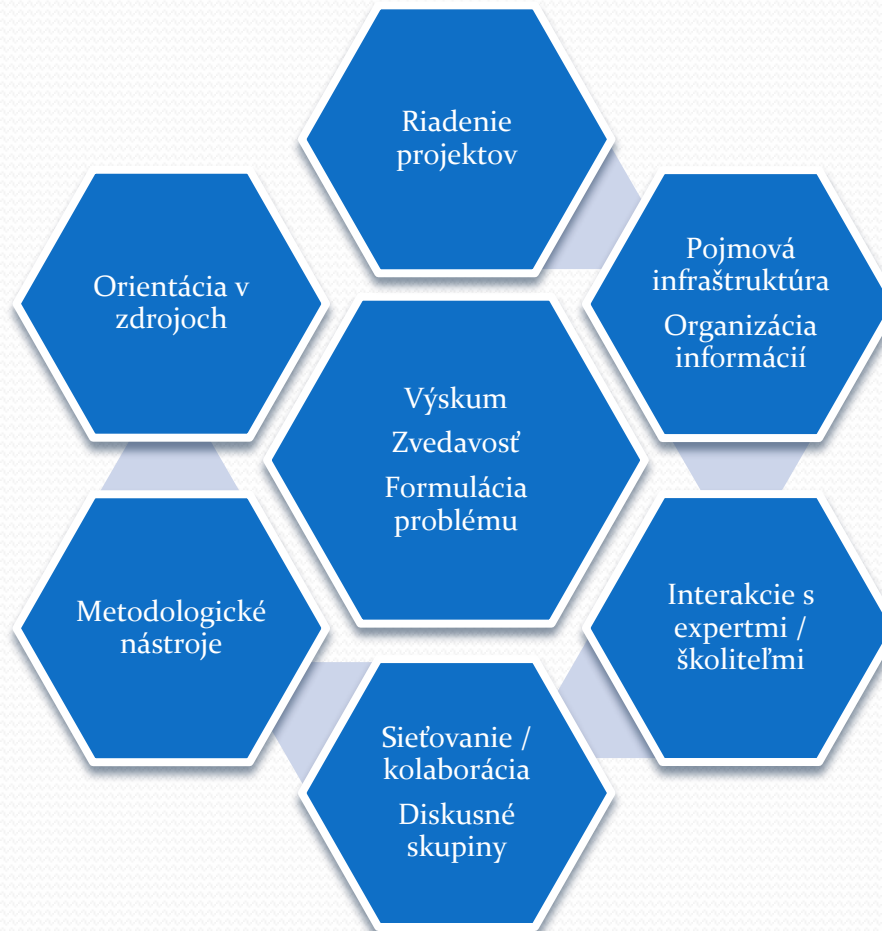

Model informačných interakcií doktorandov

Rámec - komunitný portál pre doktorandov

Informačná
etika
Prípadové
štúdie

Afektívny
informačný
Manažment
Podpora emócií

Záver

- Ekologické princípy služieb a systémov s pridanou hodnotou pre komunitný portál:

- Dostupnosť *Informačná a digitálna*
- Viditeľnosť *gramotnosť*
- Pohodlnosť *Metodologická gramotnosť*

- Kolaborácia *Sociálne sieťovanie*
- Kreativita *Modelovanie výskumných*
- Manažment znalostí *postupov*

Literatúra

- Drachen, M.T. et al (2011). Information behaviour and practices of PhD students [online]. Dostupné na: http://hprints.org/docs/00/59/90/34/PDF/Information_behaviour_and_practices_of_PhD_students_appendices.pdf
- FIDEL, R. (2012). Human Information Interaction: An Ecological Approach to Information Behavior. Cambridge, MIT Press.
- George, C. et al. (2006). Scholarly use of information: graduate students' information seeking behaviour [online]. Information research. 11 (4). Dostupné na: <http://Informationr.net/ir/11-4/paper272.html>
- Steinerová, J., Grešková, M., Šušol, J. (2007). Prieskum relevancie informácií. Výsledky analýz rozhovorov s doktorandmi FiFUK. Bratislava, CVTI SR 150s.
- Vakkari, P., Pennanen, M. (2001). Sources, relevance and contributory information of documents in writing a research proposal: a longitudinal case study. In The New Reveiw of Information Behaviour research. 2001, č, 2. Ed. L. Hoglund, T. Wilson.

Literatúra

- Jamali, H.R., Nicholas, D. (2006). Communication and information seeking behaviour of research students in physics and astronomy. [online]. Dostupné na: http://eprints.eclis.org/bistream/10760/15359/1/Jamali_Nicholas-ASIST.pdf
- FRIEDMAN, B., and Freier, N.G. 2005. Value Sensitive Design. In Theories of Information Behavior. Medford: Information Today 2005, 368-372.
- Vezzosi, M. (2009). Doctoral students information behaviour: an exploratory study at the University of Parma. [online]. In New Library World, No. 110, 5-80.
- STEINEROVÁ, Jela, Grešková, Mirka, Ilavská, Jana. 2010. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. Bratislava: Univerzita Komenského 2010. 192s. ISBN 978-80-223-2848-7.

literatúra

STEINEROVÁ, Jela a kol. 2012. Informačná ekológia akademického informačného prostredia. Záverečná správa z výskumu VEGA 1/0429/10. Editor Jela Steinerová. Autori: Jela Steinerová, Jana Ilavská, Lucia Lichnerová, Miriam Ondrišová, Helena Ondriašová, Linda Prágerová, Martina Haršányiová. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2012. 96 s. ISBN 978-80-223-3178-4.

STEINEROVÁ, J. ; ONDRIŠOVÁ, M. ; LICHNEROVÁ, L.(2012). Pojmové a tematické mapy ako nástroje informačnej ekológie. ProInFlow. [online]. 19.12. 2012. Roč.4 (2), s. 5-18 [cit. 02-05-2013]. Dostupné na: <http://pro.inflow.cz/pojmove-tematicke-mapy-ako-nastroje-informacnej-ekologie>

SONNENWALD, D. H., Wildemuth, B., Harmon, G.L. (2001). A research method to investigate information seeking using the concept of information horizons: an example from a study of lower socio-economic students' information seeking behaviour. In The New Review of Information Behaviour Research. Vol. 2, 65-86.

STEINEROVÁ, Jela. Metodologické problémy výskumov v informačnej vede. ProInflow [online]. 31.05.2011 [cit. 02.05.2013]. Dostupný z WWW: <<http://pro.inflow.cz/metodologicke-problemy-vyskumov-v-informacnej-vede>>. ISSN 1804-2406.